

vezanemu 1 gld. 20 kr., s pošto 5 kr. več. — Knjižica je večinoma ponatis iz »Ljubljanskega Zvona«, če tudi to ni posebej naznanjeno. Čitatelj skoraj ne vé, katerim spisom bi prišteval »Luči«, ali modroslovnim ali pesniškim. A gosp. pisatelj določuje in označuje svoje delo sam. Ko je namreč premišljevalno in jako značilno opisal 29 vrst lučij, zbral je v vezano besedo obseg cele knjižice v 30. odstavek, ki ga končava z besedami: »— Žarke htel sem pojedine zlit, — Da v lučih kdo se morda sam spozná; — Naj žitje jasno je, naj mrak ga krije: — Povest je vender svete poezije!«

V resnici se čuti, da je pisal to delo pesnik. Spretno zna kratko naslikati celo situacijo. A ker tu pa tam pušča domišljiji čitateljevi skoraj preveč časa in prostora, zato je po nekodi nekako teman. Duh celega dela ni, da bi dejal, kar nasproten katoliški resnici, vendar v nekaterih posameznostih pisatelj skeptično omahuje, kakor bi se mu izpodmikala trdna tla. Nekateri stavki diše po fatalizmu (str. 35, 58, 86), božja previdnost je preveč v ozadju. Najlepši odstavki se mi zdé: 8., 11., 19., 29. Najmenj srečno pogojena sta odstavka: 14. in 24. Prvi, ker je grobar preveč obupan: »Tolažilna ne more biti niti misel; da je boljše, ako se tako mlado bitje preseli v večnost, med svetlokrile angeljce, preseli, da bode samo angelj nebeški.« Blažji je konec 27. odstavka: »Materinemu očesu se razgrinjajo nebeške podobe, groza je ni več teh besed!« 24. odstavek pa hoté ali nehoté spominja »Soror Pije!« Nezmiselno je pisati: »duh pa ne bode imel pokoja v grobu« (str. 16) in »izvestno je nesrečna duša, ki ne more mirovati v grobu« (str. 50, 51). Manj opravičen je pridevek »večen« v stavku: »in valovi spodaj pojó veličastno večno pesem svojo« (str. 120). Pisatelj rad stavlja pridevnike za samostalnike, tako tudi svojivne zaimke. Sicer je pa jezik prav gladek in z lepimi pesniškimi podobami okrašen.

Val. Bernik.

»Levstikovi zbrani spisi«, uredil Franč. Levce. I. zvezek. Poezije I. 8°. Str. 306. Cena 2 gld. II. zvezek. Poezije II. Str. 391. Cena 2 gld. 50 kr. Ljubljana. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1891. — Skoro vselej, kadar smo objavili oceno o slovenskem pesniku, slišali smo nemile odmeve. Zdelo bi se torej, da smo vsaj preostri, govoreč o pesnikih, ako ne celó krivični. Povedali pa smo že in tudi pokazali v dejanju, da nam ustreza stvaren ugovor ali odgovor. Komur ocena ni všeč, odgovarja naj mirno z razlogi. Na samo černo in nevoljno hudovanje pa se ne oziramo.

Z Levstikom se naš list ne peča sedaj prvič. Takoj v 1. letniku smo objavili življenjepisa pesnikov in pregled njegovih priobčenih spisov. Takrat smo se bavili s pesnikom samim, kolikor smo ga poznali osebno in iz njegovih priobčenih spisov. Danes bi se morali baviti tudi z urednikom zbranih spisov, zakaj mnogo odgovornosti je sedaj na njem. Res ni hotel urednik ničesar dodati, kar bi ne bilo pesnikovega, vendar se sme čitatelj, prebirajoč še neobjavljeno pesnikovo ostalino, vprašati: »Ali bi bil pesnik to objavil,

ali ne? Ali bi se vjemal pesnik, ko bi živel, s to objavo, ali ne?« Da ni to vprašanje brezpotrebno in neopravičeno, to je menda vsakomu jasno. A o tem izpregovorimo pozneje.

Ker je list o natisnjenih pesmih in o pesniku samem že govoril, in ker nismo sedaj drugačnih mislij, kakor smo bili takrat, zato se moramo ozirati najbolj na dosedaj še natisnjene pesmi in pa na njih uredbo. Pesmi, ki so sedaj prvič natisnjene, ne morejo biti pesniku v nečast, zakaj nikogar ne smemo zaradi tega soditi slabo, česar ni sam storil, torej ne smemo imenovati pesnika slabega zaradi pesmij, katerih ni sam objavil. Pač pa so mu dobre pesmi lahko v čast in za nas vzrok, da ga čislamo bolj, nego smo ga čislali doslej.

Iz tega našega načela spozna lahko vsakdo, da smo se poprijeli pravičnega, pa tudi jako milega načela gledé na pesnika. Naša naloga bode, da spoznamo z bistrim duševnim opazovanjem duha našega pesnika in ga čitateljem označimo; potem, da izrečemo svoj razsodek o delu urednikovem; naposled, da označimo pomen Levstikov za naše slovstvo, za naš narod. Upamo, da bode ta slika resnična, vsaj trudili se bomo za to. Priznavamo namreč radi — kar menijo tudi drugi —, da so Levstikove zbrane pesmi, ki se sedaj v lepi obliki ponujajo Slovencem, prav važen pojav v našem slovstvu. Tem vestneje treba o njem poročati čitateljem, dejal bi, tako, kakor si želi sedaj pesnik sam, ki je v večnosti in je pred Bogom odgovarjal tudi o svojih poezijah.

(Konec.)

Dr. Fr. L.

»Vesna.« Mesečnik slovenskega dijaštva. V Celji, dné 15. marca 1892. Štev. 1. Leto I. — Došla nam je sedaj-le 1. štev. tega najnovejšega slovenskega lista. Napovedal se nam je bil že poprej (za poslednjo našo štev. prepozno) kot »vsestransko nezavisen dijaški list leposlovnostno-znanstvene vsebine, ki ne izključuje dnevnih vprašanj, ako so tesno združena s kulturnim napredkom Slovanov«. Oznanilo pravi dalje, da »stoji Vesna na obče slovanski kulturni podlagi«, da »bode vzgajala zarod mladih pisateljev...«, prinašala poročila iz dijaških krogov...«, pospeševala po možnosti druženje vseh oseb in stanov...«, trudila se pridobiti znanstvo slovensko za narodno delovanje itd.« Uredništvo »Vesne« je na Dunaju, VIII. Wickenburggasse 12., upravnništvo pri D. Hriharju v Celju. Cena za celo leto 1 gld. 50 kr.

Naša načela o slobodi slovstvenega delovanja so dovolj znana, zagovarjali smo jo dovolj odločno. Drugo vprašanje pa je, ali bode list ustrezal namenu in koristil dijaštvu, — mislimo posebej še mlajše dijake, katerih se kot naročnikov pač ne bode branil. V tem odgovoru, oz. priporočilu se pa nečemo pre nagliti, ker 1. štev. ne ponuja zdrave hrane.

Dr. Fr. L.

Od novega leta sem izhaja v Ljubljani »Pavliha«, humoristični list, dvakrat na mesec na eni poli in stane 4 gld. Samo naznanili smo to, brez ocene, ker tako seme se spozna še le tedaj, kadar je dobro pognalo in se ukrepilo.

tistega grobišča nisem našel, katero sem tu - le navédel; slišal sem pa, da je neki slikarija že skoro izginila. Potikajo se namreč po teh jamah razni ljudje brez dela, kateri so razpraskali in razdejali, kar je od davnih časov ostalo zakrito in ohranjeno. Kristijanu dene jako dobro v srcu, ko gleda tudi tukaj spomenike nekdanjega krščanskega življenja in priče za neizpremenjeno katoliško vero.

Katakombe se raztezajo jako daleč proti večeru. Žal, da ni bilo časa za natančnejše preiskovanje. Videl sem, da se niti potniki, niti domačini ne zanimajo dosti zanje, in zato zna malokdo prav razkazati vse posameznosti. Kdor pa hoče sam v prvič vse preiskati, potrebuje mnogo časa. Skoro gotovo bode moč časa premenila polagoma ta kraj tako, da bodo potomci samo še čitali o aleksandrijskih katakombah.

Na višini onega brega, ob katerem so katakombe, vidi potnik mnogo mlinov na veter. Tudi ti mlini so nekako resnobnih obrazov, kolesa se sučejo počasi — oznanjujoč, da se vse vrti, vse giblje; sedanost se pogreza in preminja v pre-

teklost, nič ni stalnega, nič trdnega bitja.

Gredeč nazaj proti mestu kreneš lahko bolj na desno roko in vidiš prostor, kjer so pokopavali še pred Kristusom mrliče, tudi oni prostor, na katerem so bile konjske dirke (Hippodromos). Dandanes se vidi le še kak kos razbitega stebra.

Po ulicah vidimo povsodi kaj novega. Na zapadni strani mesta je mnogo delalnic krojaških, čevljarskih, mizarskih, strugarskih, vse so — rekel bi — na pol pod milim nebom, na pol pod streho. Tako »javno življenje in delovanje« se mi je zdelo prijetno, vsaj prijetnejše nego je naše življenje in bivanje v zaprtih sobah. A nekaj mi ni bilo všeč — : jutrovske mesnice. O snažnosti je tako odveč, da bi govoril; saj taka drobnjav, kakor prah, male mušice, nekoliko smradú niso za poštev. Toda ravnanje mesarjevo, n. pr. otipavanje, premetavanje po umazanih deskah, rezanje, trganje, kakor bi bile cunje — to ni preveč okusno. Kajpada se godi tako le v ubožnejših delih mesta, kjer se ponuja meso ovčjega značaja.

(Dalje.)

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

»Levstikovi zbrani spisi.« (Konec). Pred seboj imamo dva zvezka, katera podajeta Levstikove poezije. I. zvezek obsega: Uvod — Pesni — Ode in elegije — Sonete — Romance, balade in legende. Pridejan je »Tolmač«. V II. zv. so: Otročje igre v pesencah — Različne poezije — zabavljice in pušice — Ježa na Parnás — Ljudski glas — Kraljedvorski rokopis. Dodan je »Tolmač«.

Kakor so v Levstikovih poezijah pesmi različne po vsebini, tako so tudi po obliki in po vrednosti. Ne upal bi se reči, da je Levstik

rajši obdeloval jedno polje poezije, nego drugo. Res je z dušo in telesom vnet za erotične pesmi, a jednako krepak je v odah in elegijah, odličen v romancah in baladah, nepresežen v drobnih otročjih pesemcah, in poleg tega vedno pripravljen za grajanje in zbadanje. Tudi v obliki je precej raznovrsten, dasi ni Levstik nikdar koval umetnih oblik, ampak peval tako, kakor se mu je pevalo najlože. Da, celó po vrednosti je med posameznimi proizvodi velik razloček: od navadne, vsakdanje in na mislih revne zaljubljenke nahajamo razne stopinje do veličastnih spevov klasične veljave. Bil je tudi oče teh pesmij, Levstik sam, čuden mož: pod trdo skorjo je bilo dobro srce, a to srce je bilo premenljivo,

danes kipeče v ljubezni, jutri sršeče od nevolje. Take so pesmi. Pomniti tudi moramo, da so iz dolge dōbe štiridesetih let; iz nestanovitne in motne, toda krepke mladosti, iz bojvite moške dōbe, in iz poslednje, mirne in najsrečnejše dōbe pesnikove. Vendar se vidi v vseh jeden značaj. V vsebini je ta jednotni znak: teženje po sreči in popolnosti, pa boj z raznimi nedostatki življenja, boj z vsemi navideznimi vrlinami, ki se hočejo javno prodajati kot pristno, dobro blago. V obliki pa je značaj pravilen, bogat, naroden jezik, ki naj izraža pesnikove misli natančno, raznovrstno in lepo. Kajpada se ritmu in rimam večkrat uklanjajo besede proti doslednosti in čisti pravilnosti.

Tak se nam kaže Levstik-pesnik, ko ga gledamo sedaj kot celotni predmet ali pojav na književnem polju. Kakor hvalijo (Börne i. dr.) nemškega Lessinga, da ima res poseben, individualen zlog, bogat pa pravilen jezik, in da se izraža v njegovih spisih krepak in moški značaj, tako smemo tudi Levstiku brez pomisleka privedati jednake vrline. Čitatelj dobiva v njem misli, (kako prazni so mnogokrat v tem oziru pesniki!) in uči se pri njem kot mojstru jezika tudi govornice, kakoršne drugodi ne najde. Kolikor morem soditi, nima noben slovenski pisatelj, zlasti ne pesnik, tako bogatega jezika, kakor prvak Levstik.

Pravična kritika ne sme zamolčati (poleg omenjenih splošnih stvarij), da so nekatere pesmi celi zbirki (pa tudi manj razsodnim čitateljem) v škodo, ne v prid. Take, kakoršne so: Najslajša služba, Blažena ljubezen, Bogoslovec (kaj pa je tebe treba biló?) imenovati se morajo pravno nedostatne. Pesem naj ne žali uha, tudi ne srcá, najmanj pa Boga! Pesnik je z življenjem in z besedo v poslednji dōbi pokazal, da ne odobruje marsičesa iz prejšnjega pesnikovanja. Slišali smo, da je bil natančen in oster tudi proti sebi, kakor poprej proti drugim. Ko bi bil izdal pesmi on sam, izvestno bi bilo izostalo nekoliko tega, kar nam v tej zbirki ne ugaja. Seveda, urednik si je mislil: »Nate ga, kakoršen je bil, ne, kakoršen je morebiti naposled hotel biti!«

Gospod urednik je dodal vsakemu zvezku tolmača, v katerem pojasnjuje svoje urejevanje, početke in posameznosti nekaterih pesmij. V obče smo našli v urejevanju veliko natančnost in skrbnost, da se na delu poznajo njega leta. Da se pa z načelom zbiranja ne vjemamo, povedali smo dovolj. Neko pravilo pravi: Bonum ex integra causa, malum e quovis defectu. Nekaterim se zdé celó madeži vélikih mož lepi, nam ne: marveč, čim bolj koga ljubimo, tem bolj obžalujemo njega napake.

Še nekaj! Jako vneti kupci takih knjig so dijaki, tem bolj, ker se jim priporočajo v šoli; deloma so dijaki skoro primorani kupovati nekatere pesnike, ker morajo v šoli iz njih deklamovati. Prav v ta namen so Levstikove poezije nesrečno urejene; po svoji vesti jih ne more in ne sme noben vzgojevalec priporočati ali v roke dajati mladini, niti 1. zvezka, niti drugega

(zaradi cinične »Ježe na Parnás«). Za mladino treba čim najprej skrbno »izbranih« Levstikovih pesmij. »Zbrani spisi Levstikovi« so najprej za slovenske slovstvenike, pesnike in pisatelje: njim bodo v korist, za svarilo in nauk.

Dr. Fr. L.

»**Pomladni glasi**« posvečeni slovenski mladini. II. Uredil Anton Medved. V Ljubljani, 1892. Založil Cirilski. Tisek »Katoliške Tiskarne«. 12°. Str. 100. Cena mehko vez. zv. 20 kr., trdo vez. 30 kr. — Lanski »Pomladni glasi« so ugodno zazveneli Slovincem, in to je vzbujalo mladim izdajateljem in pisateljem, ki so vsi ljubljanski bogoslovci, veselje in srčnost, da so izdali tudi II. zvezek. Bodisi v vsebini, bodisi v obliki nahajamo ono treznost in skromnost, ki se spodobi izdajateljem, ki pa to delce ob jednom diči in priporoča, in je najboljši porok za napredovanje. Pesmi, povestice, dva dramatična prizora — vse je dokaj živahno, mično, za mladino hkrati poučno. Poleg malenkostij, na katere opozarjamo, n. pr. da je telovnik bolj primeren »prsim« nego »psom« (str. 40.), da je bolje: »ni mu nič pomagal«, nego »ničesar pomagal«, svetujemo tudi, naj pišejo pisatelji III. zvezka rajši *u* v lokalu za mehkiimi soglasniki, nego *i*, da ne bode medvedu treba nesti ovce v »gobcu«, a kapljam kapati po »lici« (str. 41). A to le mimogredé! Sploh pa sodimo, da so »Pomladni glasi« res veselo pomladno znamenje v našem malem slovstvu, in da pride kakor vrlemu uredniku-pesniku, tako tudi spretnim pisateljem-sodelovalcem za pomladjo tudi jasno poletje in bogata jesen v slovstvenem delovanju.

Dr. Fr. L.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

Knjige „Matice Hrvatske“ za leto 1891.

»**Poviest srednjega veka.**« Po najboljim piscima izradio Franjo Valla. Prvi dio. Od selitbe narodá do Karlovića u Franačkoj (375—687). Sa kartom toga razdoblja. Stranij XIX. + 337. Zagreb 1891. Knjižarska cena 2 gld. 50 kr. — V redu Matičinih zgodovinskih knjig prišel je na vrsto tudi razvpiti srednji vek. O malokaterem predmetu so misli tako različne, nazori tako nasprotni, kakor o zgodovini srednjega veka. Površnemu in neveščemu učencu, ali slobodno rečemo, tudi pristranskemu učitelju se zdi srednji vek kakor pusto polje, kjer srečavaš same čarovnice, nevedneže in divjake, ali kakor mračen labirint, kateremu ne moreš priti nikdar do kraja. Kdor pa stopi v ta čudni svet brez predsodkov, s prižgano lučjo, ki se zove »ljubezen do resnice«, vidi srednji vek v drugačnih bojah. — Na razvalinah velikanskega in mogočnega rimskega cesarstva vidi mlade in krepke narode, ki se, kakor otroci, gledajo v skrivnostno in nadepolno bodočnost; v čudnem in strahovitem vrenju, kakoršnega še svet ni videl, srečava velike duhove in zlate značaje, iz katerih odseva navdušenost za vzvišene vzore in največje svetinje človeštva. Poleg tega še domišljavega bralca mika ono čarobno življenje starih vitezov. Kajpada ima tudi srednji vek